

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	146-25/292018
Otsuse kuupäev	15.07.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Angelika Timusk
Vaidlustus	OÜ ARUNA-EHITUS vaidlustus Narva Linnavalitsuse Linnamajandusameti riigihankes „Võidu prospekt 4 ujula rekonstrueerimise projekteerimistööd“ (viitenumber 292018) Projektibüroo OÜ kõrvaldamata jätmise otsusele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, OÜ ARUNA-EHITUS, esindaja Tuulikki Laesson Hankija, Narva Linnavalitsuse Linnamajandusamet, esindaja vandeadvokaat Andrei Matvejev Kolmas isik, OÜ Projektibüroo, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 5 ja RHS § 198 lg 1 alusel

- 1. Rahuldada OÜ ARUNA-EHITUS vaidlustus ja tunnistada kehtetuks Narva Linnavalitsuse Linnamajandusameti 12.06.2025 otsus Projektibüroo OÜ hankemenetlusest kõrvaldamata jätmiseks.**
- 2. Mõista Narva Linnavalitsuse Linnamajandusametilt OÜ ARUNA-EHITUS kasuks välja tasutud riigilõiv 1280 eurot ja vaidlustusmenetluses kantud lepingulise esindaja kulud 2175 eurot (käibemaksuta).**

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 01.04.2025 avaldas Narva Linnavalitsuse Linnamajandusamet (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris avatud hankemenetlusega läbiviidava riigihanke „Võidu prospekt 4 ujula rekonstrueerimise projekteerimistööd“ (viitenumber 292018) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi RHAD).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks laekus neli pakkumust, sh esitasid pakkumuse Projektibüroo OÜ ja ühispakkujad Artepolitan OÜ ja OÜ ARUNA-EHITUS.

2. Hankija hankekomisjoni 12.06.2025 otsusega tunnistati kõikide pakkujate pakkumused vastavaks, tunnistati edukaks Kirde Projekt OÜ pakkumus, jäeti Kirde Projekt OÜ kõrvaldamata ja kvalifitseerimata, tunnistati edukaks Projektibüroo OÜ pakkumus, jäeti Projektibüroo OÜ kõrvaldamata ja kvalifitseeriti Projektibüroo OÜ.

3. 16.06.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) OÜ ARUNA-EHITUS (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele jätta Projektibüroo OÜ (edaspidi ka Kolmas isik) kõrvaldamata (edaspidi Otsus).

4. Vaidlustuskomisjon teatas 25.06.2025 kirjaga nr 12.2-10/146 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 30.06.2025 ja neile vastamiseks 03.07.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Vaidlustaja ning menetluskulude taotlused Vaidlustaja, Hankija ja Kolmas isik. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendavad seisukohad, sh menetluskulude taotluse, Hankija ja Kolmas isik. Vaidlustaja esitas vastuväited Hankija ja Kolmanda isiku menetluskuludele ning repliigi. Vaidlustuskomisjon jätab Vaidlustaja repliigi tähelepanuta, kuna teine tähtaeg vaidlustusmenetluses oli antud selleks, et esitada vastus esimeseks tähtpäevaks esitatud seisukohtadele, kuid Hankija ega Kolmas isik esimeseks tähtpäevaks seisukohti ei esitanud, mistõttu polnud Vaidlustajal millelegi ka vastata. Vaidlustajale ei pea jääma menetluses viimase sõna (repliigina) esitamise õigust.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, OÜ ARUNA-EHITUS, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Vaidlustaja on seisukohal, et Hankija oleks pidanud Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldama RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel, kuivõrd Kolmas isik on oluliselt ning pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on Kolmanda isikuga sõlmitud lepingust taganatud ning Kolmanda isiku poolt makstud leppetrahvi hankepingu järgsete tähtaegade ületamise tõttu. Kuivõrd Hankija kuulutas Riigihanke välja 01.04.2025, siis tuleb hinnata ja kaaluda kõiki pakkuja poolt perioodil 01.04.2022–01.04.2025 toime pandud rikkumisi.

5.2. Hankija on asunud üldsõnaliselt seisukohale, et *kõrvaldamise aluste kontroll on teostatud Projektibüroo OÜ puhul RHR kaudu. Kõrvaldamise alused ei ole tuvastatud.* Hankija on jätnud tähelepanuta, et Kolmandal isikul on RHR-is leiduva informatsiooni kohaselt kokku 4 hankepingu rikkumist:

- riigihanke „Haapsalu Veekeskuse hoone rekonstrueerimise ja laienduse projekteerimistööd“ (viitenumber 266430) tulemusel sõlmitud lepingus (edaspidi Veekeskuse leping) on RHR-is märgitu kohaselt Kolmas isik tasunud leppetrahvi, sest Kolmas isik on ületanud tähtaega. Otsuse p-is 8 on Hankija asunud kokkuvõtlikult seisukohale, et Veekeskuse lepingus esinenud rikkumine ei ole tema jaoks oluline, kuid Hankija on rikkumist hinnanud Kolmanda isiku kvalifitseerimise kontekstis. Hinnang ei ole ka põhjendatud, kuivõrd Hankija

ei ole kaalunud otsuse tegemisel kõiki olulisi asjaolusid ega rikkumiste pidevust, kuna Hankija on käsitlenud kõigest ühte hankelepingu rikkumist. RHR-ist nähtuvalt on aga neli rikkumist;

- riigihanke „Tallinna loome- ja ringmajanduskeskuse (Poldri 3) hoone tervikrenoveerimise projekteerimine“ (viitenumber 247331) tulemusel sõlmitud lepingu (edaspidi Keskuse leping) kohta on RHR-is järgmine märge: *Taganeti lepingust. Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid SA taganes Projektibüroo OÜ-ga 25.05.2022 sõlmitud projekteerimise töövõtulepingust osaliselt (projekti konstruktsiooni osa puudutavalt) VÕS § 116 lg 2 p-de 1 ja 5, lg 3 ning VÕS § 647 alusel, kuna töövõtja on lepingut oluliselt rikkunud ja projekti konstruktsioonide osa ei vasta lepingu esemele esitatud tingimustele, tellija on korduvalt teavitanud töövõtjat kõikidest lepingu eseme puudustest ning nõudnud puuduste kõrvaldamist, kuid Projektibüroo ei ole seda teinud. Taganemise aluseks oleva puuduse kohta on tellitud ekspertiis, mis puuduse ühemõtteliselt tuvastas Olukorras, kus sõlmitud hankelepingu on taganetud, on ilmselge, et Kolmanda isiku poolne rikkumine on Hankija hinnangul olnud sedavõrd oluline, et koostööd ei olnud võimalik jätkata. Rikkumine on seda olulisem, et Riigihanke tulemusel sõlmitava hankelepingu ese kui ka rikutud hankelepingu ese on avalikult kasutatava hoone projekteerimistööd. Praegusel juhul ei nähtu, et Hankija oleks eelkirjeldatud rikkumist Kolmanda isiku suhtes kõrvaldamise aluste kontrollimisel üldse arvesse võtnud;*

- riigihanke „Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse (Punane tn 48b) uue hoone projekteerimine“ (viitenumber 233943) alusel sõlmitud lepingu (edaspidi Sotsiaalmajutusüksuse leping) kohta on RHR-is järgmine märge: *Maksti leppetrahvi. Tellitud projekteerimistööd ei olnud nõuetekohaselt valmis kokkulepitud tähtajaks ja ka täiendavaks tähtajaks. Olukorda, kus isik on rikkunud hankelepingu järgset tähtaega ning jätnud tööd teostamata ka täiendavaks tähtajaks, võib pidada oluliseks rikkumiseks.*

5.3. Hankija on jätnud hindamata ja kaalumata Kolmanda isiku varasemad rikkumised hankelepingu täitmisel. Vaidlusaluselt otsusest ei nähtu mistahes Hankija kaalutlusi ega hinnanguid selle kohta, et Hankija oleks pöördunud lisaks Veekeskuse lepingule veel teiste hankijate poole, saamaks selgitusi Kolmanda isiku ülejäänud rikkumiste kohta. Lisaks on Kolmandal isikul kohustus esitada hankepassis loetelu varasemate hankelepingu rikkumistest. See võimaldab Hankijal saada informatsiooni rikkumiste kohta ning kontrollida, kas võib esineda vajadus Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldamiseks. Vaidlustajale ei ole teada, kas Kolmas isik esitas hankepassis loetelu hankelepingu varasematest rikkumistest, millisel juhul võib tekkida täiendav alus Kolmanda isiku menetlusest kõrvaldamiseks RHS § 95 lg 4 p-i 9 alusel.

5.4. Vaidlustaja täiendas 30.06.2025 oma seisukohti.

Vastus Hankija seisukohtadele

5.4.1. Hankija on asunud väitma, et kuna Kolmas isik on oma hankepassis väidetavalt kirjeldanud oma varasemaid rikkumisi, siis justkui ei pidanudki ta menetlusökonoomia põhimõttest lähtudes neid rikkumisi vaidlusalusel otsuses analüüsima. Selline arusaam ei ole õige ja Hankija kaalutusõiguse alusel tehtavatele otsustele puhul on äärmiselt oluline, et hiljem oleks võimalik kontrollida, kas väidetava kaalumise aluseks olnud asjaolusid ka tegelikult kaaluti või mitte ning kas ja millist rolli need kaalutlused otsuse tegemisel omasid.

5.4.2. Praegusel juhul ei nähtu Otsusest ühtegi sellist kaalutlust, nagu Hankija on väitnud ja Hankija esitatud kaalutlusi ei saa arvesse võtta.

Lisaks on Hankija väitnud, et on analüüsinud Keskuse lepingu puhul Kolmanda isikuga sõlmitud lepingust taganemist ja leidnud, et kuna RHR-i kohaselt on lepingust taganemine vaidlustatud, siis *ei saa keegi praegusel hetkel sellele väidetavale rikkumisele üheselt tugineda*. Selline seisukoht on vastuolus Euroopa Kohtu otsuses nr C-41/18 tooduga, milles on tunnustatud hankija õigust hinnata pakkuja usaldusväärsust ka olukorras, kus toimub vaidlus kohtus lepingu nõuetekohase täitmise üle.

5.4.3. Ka Sotsiaalmajutusüksuse lepingu puhul väidab Hankija, et on seda rikkumist arvestanud. Jällegi ei nähtu see Otsusest. Lisaks ei saa rikkumise olulisuse hindamisel omada tähtsust Hankija väide, et nimetatud rikkumine leidis aset juba kolm aastat tagasi.

5.4.4. Väär on Hankija väide, et Hankija ei peagi kajastama oma kaalutlusi hankemenetluses otsuste tegemisel. Praegusel juhul ei ole tegemist sellise olukorraga, kus Hankijal oleks võimalik tagantjäreli asuda oma ilmselgeid põhjendamispuudusi likvideerima vaidlustusmenetluses.

5.4.5. Arusaamatult on Hankija asunud võrdlema Kolmanda isiku aastakäibeid ning teinud selle põhjal järelduse Kolmanda isiku poolsete rikkumiste mitteolulisusest. Aastakäive ei väljenda ega tõenda töövõtja usaldusväärsust.

Vastus Kolmanda isiku seisukohtadele

5.4.5.1. Kolmas isik on sarnaselt Hankijale leidnud, et Hankijal ei olnudki kohustust esitada asjakohaseid kaalutlusi Otsuses: *vaidlustaja eksib väites, et Vaidlustaja etteheited on üksnes vormilised ning Otsus tuleb niikuinii jätta jõusse. Vaidlustuskomisjon ei saa asuda Hankija asemele kõrvaldamise aluste kontrolli teostama.*

5.4.5.2. Kolmas isik on esitanud Sotsiaalmajutusüksuse lepinguga seotud põhjendused ning leidnud, et antud rikkumine ei ole nende põhjenduste tõttu oluline. Hankijal oli kohustus antud rikkumist arvesse võtta ja põhjendada, kas tema hinnangul on tegemist RHS § 95 lg 4 p-ile 8 vastava rikkumisega või mitte. Hankija ei ole vastavat kaalutlust Otsuses esitanud. Mis puudutab Kolmanda isiku väidet, et ta teostas objektile ehitusjärelevalvet, siis ehitusjärelevalvet saab õigusaktidest tulenevalt teostada üksnes kohalik omavalitsus (EhS § 130 lg 2), mitte pakkuja. Ka omanikujärelevalve teostamisel ei saa sellest teha järeldust, et rikkumine oli ebaoluline. Hankija ei saa jätta kontrolli läbi viimata üksnes seetõttu, et mõni teine hankija on pidanud pakkuja usaldusväärseks või et mõni teine hankija pole rikkumist oluliseks pidanud.

5.4.5.3. Seoses Keskuse lepinguga on Kolmas isik asunud väitma, et puudused hanklepingu täitmisel ei olnud tingitud Kolmandast isikust vaid tellija vigasest lähtematerjalist, puudulikust sisendi andmisest lepingu täitmisel ning tellijapoolsest koostööst.

Selline väide on kaheldav. Leping sõlmiti 25.05.2022 ning lepingu täitmise tähtaeg oli 31.10.2025 ehk tegemist oli 3 aastat ja 5 kuud kestva hanklepinguga. Olukorras, kus hankija taganeb ligi 3,5 aastat kestvast lepingust ning toob põhjuseks välja, et hankija on korduvalt töövõtjat (ehk Kolmandat isikut) kõikidest lepingu eseme puudustest teavitanud, nõudnud korduvalt nende kõrvaldamist, kuid sellele vaatamata ei ole Kolmas isik puudusi kõrvaldanud, ei ole eluliselt usutavad Kolmanda isiku väited, et puuduste tekkimises on süüdi üksnes hankija ning Kolmas isik ei vastuta ühegi rikkumise eest.

5.4.5.3.1. Kolmas isik on välja toonud, et kõnealuse riigihanke alusdokumentide osaks oli kandekonstruktsioonide ekspertiis, mis väidetavalt oli Kolmandale isikule lähtedokumendina kohustuslik. Ekspertiisi kokkuvõttest nähtub järgmine: *Kõik tehtud arvutused, kus võrreldakse uusi konstruktsioone olemasolevatega on küll varuga, aga ei pruugi olla täpsed.* Tehnilise kirjelduse p-i 7 alapunkti „UURINGUD“ järgi oli töövõtja kohustuseks teostada kõik projekteerimise jaoks vajalikud insener-tehnilised uuringud ja ekspertiisid, st Kolmanda isiku kohustuseks oli välja selgitada kõigi vajalike alusuuringute vajadus ning need teostada ja võtta aluseks hanklepingu täitmisel. Selle asemel, et täita tehnilist kirjeldust, on Kolmas isik asunud otsima põhjendusi vastutusest vabanemiseks.

5.4.5.3.2. Kolmas isik väidab, et Hankija ei andnud talle mõistlikku võimalust puuduste kõrvaldamiseks, mis olid tekkinud lähteandmetest. Hankija andis Kolmandale isikule korduvalt

täiendavaid tähtaegasid, mida Kolmas isik ei täitnud. Eraldi juhib Vaidlustaja tähelepanu väitele, et standardite järgimine ei olnud kohustuslik. Tehnilise kirjelduse p 7 „PROJEKTEERIMINE“ näeb ette nõude, et eelprojekti koostamise aluseks on Eesti Standard „Ehitusprojekt“ EVS 932:2017 ning eelprojekti mahus peavad olema käsitletud ka konstruktsioonid. Seega on vähemalt üks standard kohustuslikuks järgimiseks. Lisaks on Riigikohus selgitanud, et standardites sisalduvad ohutusnõuded ei ole oma olemuselt soovituslikud ning standardid on selles osas järgimiseks kohustuslikud hea ehitustava osana (Riigikohtu otsus 3-1-1-7-10, p-id 7.2-7.4).

5.4.5.3.3. Mõistmatuks jääb Kolmanda isiku viide, et ta oli vaid üks ettevõtja kümnest ning seetõttu peaks Kolmanda isiku vastutus olema rikkumise eest väiksem. Hankeleping, millest hankija osaliselt taganes, sõlmiti Kolmanda isikuga.

6. Hankija, **Narva Linnavalitsuse Linnamajandusamet**, vaidleb vaidlustusele vastu.

6.1. Pakkuja RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldamine kuulub Hankija kaalutlusõiguse alla. Kuna RHS § 95 lg 4 p-i 8 eelduste täitumise korral tuleb õiguslik tagajärg valida kaalutlusõiguse alusel, ei saa vaidlustusorgan teostada kaalutlusõigust Hankija eest, vaid kontrollida üksnes kaalutlusõiguse piiride ja eesmärgi ning muude kaalutlusreeglite järgimist. Samuti ei saa vaidlustusorgan hinnata kaalutlemise tulemuse otstarbekust (vt Tallinna Ringkonnakohtu 31.03.2023 otsus asjas nr 3-22-2653).

6.2. Otsuses puuduvad kaalutlusvead.

6.2.1. Vaidlustaja heidab ette, et Hankija ei kaalunud Kolmanda isiku rikkumisi nõuetekohaselt, vaid piirdus ainult ühe rikkumise hindamisega (Veekeskuse leping).

Hankija on otsuses analüüsinud seda rikkumist, kuna sõlmitud leping on Kolmanda isiku hankepassis märgitud referentslepinguna, mida Kolmas isik kasutas oma pädevuse tõendamiseks. Kolmas isik on oma hankepassis kirjeldanud teistes hankelepingutes aset leidnud rikkumisi, kuid menetlusökoonoomia põhimõttest lähtudes ei pidanud Hankija vajalikuks neid rikkumisi Otsuses põhjalikult analüüsida, kuid võttis neid rikkumisi Otsuse tegemisel siiski arvesse.

6.2.2. Hankija analüüsis Keskuse lepingust taganemist. Nõue on vaidlustatud, mistõttu ei saa keegi praegusel hetkel sellele väidetavale rikkumisele tugineda.

Kolmas isik on kirjalikult selgitanud Hankijale oma seisukohti ja õiguslikku positsiooni selles vaidluses – hankelepingu eesmärk jäi saavutamata hankijapoolsete rikkumiste tõttu (puudulikud lähtematerjalid, ebapiisav sisend ning puudulik ja asjatundmatu koostöö). Hankija ja töövõtja vaheline vaidlus ei saa kaasa tuua Kolmanda isiku kõrvaldamist riigihangetest. Seda enam, et hankija on töövõtulepingust taganenud osaliselt. Kui hankelepingu poolte vahel on käimas vaidlus, ei saa Hankija vaidlustusorgani asemel tuvastada, kas vaidlustatud taganemine oli õiguspärane või mitte. Sellest tulenevalt märkis Hankija otsuses, et Rahandusministeeriumi selgituste (KKK) kohaselt tuleb hankijal ettevõtja suhtes varasemate hankelepingute täitmisel rakendatud sanktsioonide põhjendatuse või kehtivuse hindamisel uurimispõhimõttest lähtudes enne asja otsustamist välja selgitada kõik tähtsust omavad asjaolud, sh vajadusel tuvastada tsiviilõiguslike suhete olemasolu või puudumine (vt TlnRnKo 3-20-80, p-d 19, 27; TlnRnKo 3-20-334, p-d 14 ja 16). Seetõttu ei võtnud Hankija seda rikkumist arvesse.

6.2.3. Sotsiaalmajutusüksuse lepingu osas oli rikutud tööde teostamise tähtaega, mistõttu kohaldas tellija leppetrahvi.

Kolmas isik selgitas hankepassis tekkinud olukorda järgmiselt:

Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse (Punane tn 48b) uue hoone projekteerimise leping (viitenumber 233943) ei ole veel lõpetatud ega tellijale lõplikult üle antud. Trahvi määramise

põhjused olid järgmised:

Takistused ja viivitused seoses Venemaa agressiooniga Ukrainas.

Tõrked riikliku Ehitisregistri süsteemi töös 2022. aasta kevad-suvisel perioodil.

Võrguvaldajate nõuetest tingitud välisrajatiste lisatööde vajadus.

Vaatamata kõikide mõistlike meetmete rakendamisele, mille eesmärk oli kahju tekkimist ära hoida ning võimaluste piires tagada nimetatud lepingust tulenevate ja sellega seotud kohustuste täitmine, ei olnud tööde üleandmise viibimist võimalik vältida ega töid algse graafiku kohaselt teostada.

Eeltoodust tulenevalt on Projektibüroo OÜ teinud kõik mõistlikud jõupingutused ning rakendanud vajalikke meetmeid projekteerimisprotsessi tõhusamaks muutmiseks. Samuti on rikkumise toimumisest möödunud enam kui 12 kuud, mille jooksul on Projektibüroo OÜ kohandanud alltöövõtjate valikukriteeriumeid ja usaldab ajakava täitmiseks kriitiliste ülesannete puhul peamiselt oma töötajaid või kontrollitud koostööpartnereid. Need muudatused annavad alust arvata, et lepingust tulenevad kohustused täidetakse edaspidi õigeaegselt.

Hankija peab märkimisväärseks, et nimetatud rikkumine leidis aset juba kolm aastat tagasi.

Samuti võttis Hankija arvesse asjaolu, et tegemist on rikkumisega, mis ei puuduta otseselt projekti koostamist vaid projekti alusel ehitusloa taotlemist. Arvestades, et tegemist on mitu aastat tagasi aset leidnud juhtumiga, ei anna antud asjaolu alust eeldada, et Kolmas isik poleks suuteline täita Riigihanke tulemusel sõlmitavat hankelepingut. Lisaks arvestas Hankija asjaolu, et viimase kolme aasta jooksul on Kolmanda isiku keskmine käive olnud 3 107 169 eurot aastas ja Sotsiaalmajutusüksuse lepingu maksumus ei ole võrreldes Kolmanda isiku keskmise aastakäibega märkimisväärne.

6.2.4. RHS-ist ei tulene, et Hankija peaks alati detailselt kajastama kõiki oma kaalutlusi hankemenetluses otsuste tegemisel. Hankija analüüsis kõiki eespool nimetatud asjaolusid ja jõudis järeldusele, et *arvestades seda, sh tööde tellija seletust, leiab hankija, et viidatud lepingu täitmisel ei esinenud olulist lepingu rikkumist (tähtaja ületamine puudutas ainult basseinitehnika projekteerimise osa), rikkumine ei olnud oluline ega pidev, ning arvestades ka seda, et tööde tellija on Projektibüroo OÜ poolt teostatud tööga väga rahul, leiab hankija, et käesoleval juhul ei ole tegemist varasema lepingu olulise rikkumisega ning puuduvad pakkuja kõrvaldamise alused.*

6.2.5. Kohtupraktikas on leitud, et juhul, kui haldusorgani kaalutlused ei ole haldusaktis täies mahus kajastatud, ei saa seda pidada puuduseks, kui haldusorganil on võimalus oma kaalutlusi täiendavalt selgitada vaidlustusmenetluses. Hankija esitas oma kaalutluste kohta üksikasjalikud selgitused.

6.3. Kolmas isik ei ole esitanud valeandmeid ja on esitanud Hankijale andmeid oma varasemate rikkumiste ja nende eest rakendatud sanktsioonide (leppetrahvide jms) kohta.

Kuna kõik eespool nimetatud rikkumised on RHR-is kajastatud, pidas Hankija piisavaks tutvuda RHR-is avaldatud andmete ning hankepassis esitatud Kolmanda isiku selgitustega. Samuti kasutas Hankija avalikult kättesaadavaid andmeid (majandusaasta aruandeid), et välja selgitada rikkumistega seotud lepingute osakaalu Kolmanda isiku käibes. Hankija ei leidnud, et rikkumistega seotud lepingute osakaal käibes oleks oluline.

6.4. Hankija esitas 03.07.2025 täiendava seisukoha.

6.4.1. Vaidlustaja leiab jätkuvalt, et Hankija oleks pidanud Kolmanda isiku RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel menetlusest kõrvaldama, kuna Kolmas isik on kolmel korral rikkunud varasematest hankelepingutest tulenevaid kohustusi.

Hankija otsustas oma kaalutlusõiguse raames Kolmandat isikut menetlusest mitte kõrvaldada.

6.4.2. Vaidlustaja väide, et Hankija ei ole Otsuses selgitanud oma kaalutlusi Kolmanda isiku

kõrvaldamata jätmise kohta, on vastuolus otsuses määratuga. Hankijale võiks ette heita üksnes seda, et ta kirjeldas oma seisukohti üksikasjalikult vaid ühe rikkumise osas ning teiste rikkumiste kohta esitas oma kaalutlused lakooniliselt. Hankija selgitas, et ta kirjeldas ühe rikkumise osas rohkem kaalutlusi kui teiste rikkumiste puhul, kuna tegemist oli referentslepingu täitmisel ilmnenu rikkumisega.

6.4.3. Halduskohtu praktika ei välista kaalutluste esitamist tagasiulatuvalt vaidlustusmenetluses, eeldusel, et haldusorgan suudab tõendada, et tagasiulatuvalt esitatud kaalutlused olid haldusorganil olemas ja arvesse võetud juba vaidlusaluse otsuse tegemise ajal. Hankija selgitas detailselt, millisel põhjusel ta ei pidanud Kolmanda isiku hankepassis kirjeldatud rikkumisi kõrvaldamiseks piisavaks.

6.4.4. Kõige olulisemaks rikkumiseks on referentslepingu täitmisega seotud rikkumine, mis tõi kaasa lepingu lõpetamise taganemise kaudu. Selles osas Hankija põhjendas oma seisukohta piisavalt: *nii RHR andmete kui ka kolmanda isiku enda esitatud teabe kohaselt on nimetatud lepingu lõpetamine vaidlustatud*. Vaidlustaja viitab Euroopa Kohtu otsusele nr C-41/18, milles on tunnustatud hankija õigust hinnata pakkuja usaldusväärsust ka olukorras, kus kohtus toimub vaidlus lepingu nõuetekohase täitmise üle. Hankija on nimetatud asjaolu hinnanud oma otsuses, viidates sellele, et *vaidluse olemasolu tõttu ei saa hankija olla kindel, et referentslepingust taganemine oli õiguspärane, mistõttu ei saa hankija kõnealust rikkumist lõplikult arvesse võtta*. Eesti õigussüsteemis kuulub õigusmõistmise pädevus ainuüksi kohtule. Juhul, kui konkreetse õigusliku asjaolu kohta on käimas kohtuvaidlus, ei saa Hankija kohtu asemel otsustada, kas referentslepingust taganemine oli õiguspärane või mitte. Samuti ei ole Hankijal võimalik ega asjakohane süveneda poolelioleva kohtuvaidluse asjaoludesse. Kolmas isik esitas hankepassis oma selgitused selle kohta, miks ta lepingu lõpetamisega ei nõustu. Hankija ei tohi asendada kohtuvõimu ega tuvastada hankemenetluse raames referentslepingust taganemise õiguspärasust.

6.4.5. RHS ei võimalda menetlusest kõrvaldada pakkujat ebaoluliste või ühekordsete rikkumiste tõttu. Samas seadus ei täpsusta, millised on rikkumise olulisuse või pidevuse täpsed kriteeriumid, jättes selle hankija kaalutlusruumi. Käesoleval juhul valis Hankija leppetrahvide olulisuse hindamiseks kriteeriumina lepingud, milles leppetrahvide rahaline osakaal moodustas pakkuja käibest olulise osa.

7. Kolmas isik, **OÜ Projektibüroo**, vaidleb vaidlustusele vastu.

7.1. Vormilised etteheited on asjakohatud

Vaidlustaja esmane etteheide on, et Hankija ei ole teinud järeldust kõikide RHR-ist nähtuvate rikkumise märgete kohta. Vaidlustaja etteheide on alusetu.

Asjaolust, et Otsuses ei ole ammendavaid kaalutlusi kõrvaldamata jätmise kohta, ei saa teha järeldust, et Hankija ei ole otsust kaalunud. Kolmas isik on hankepassis selgitanud rikkumise asjaolusid ning pole põhjust järeldada, et Hankija nendega ei arvestanud. Hankijal on ka õigus oma otsust vaidlustusmenetluses täiendavalt põhjendada. Veel enam, Otsus tuleb menetlusökoonoomia põhimõttest tulenevalt niikuinii jätta jõusse, kuna on sisuliselt õige.

7.2. Otsus on sisult õige

Vaidlustaja toob esile, et Kolmandal isikul on RHR-i andmetel neli rikkumise märget:

- Tartu Linnavalitsuse riigihanke „Tartu Kroonuaia Kooli Ploomi 1 õppehoone projekteerimine“ (viitenumber 224742) tulemusena 12.04.2021 sõlmitud leping (edaspidi Tartu leping), mille täitmisel määrati leppetrahv;
- Sotsiaalmajutusüksuse leping, mille täitmisel määrati leppetrahv;
- Keskuse leping), millest tellija osaliselt taganes;
- Veekeskuse leping, mille täitmisel määrati leppetrahv.

7.2.1. Tartu lepingu täitmise tähtpäev oli 24.08.2021 ja sellele rikkumise märke pole võimalik tugineda. Ka ülejäänud kolme lepingu täitmise asjaolud ei võimalda järeldada, et Kolmandal isikul esineb RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud kõrvaldamise alus.

7.2.2. Sotsiaalmajutusüksuse lepingu täitmisel määrati leppetrahv lepingu täitmise tähtpäeva ületamise eest. Lepingulise rikkumise ei ole võimalik sellest järeldada, kuna lepingu tähtaegne täitmine ei osutunud võimalikuks Kolmandast isikust sõltumatutel asjaoludel. See nähtub juba RHR-ist ilma, et Kolmas isik peaks midagi juurde selgitama:

Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse Punane 48b projekteerimise ja ehitusloa menetluse käigus selgus asjaolu, et detailplaneeringus näidatud kõrval kinnistul Punane tn 48A sademevee juhtimise lahendus puudub ning Tallinna Vesi ei kooskõlastanud ehitusluba enne, kui pole projekteeritud ja tulevikus ehitatud välja Tallinna Vesi poolt aktsepteeritud lahendus – ühtlustusmahuti-pumpla jms sadevee juhtimiseks Punane tn 48A kinnistul.

Kolmandal isikul polnud võimalik lepingu sõlmimise ajal teada, et külgneval kinnistul puudub sademevee juhtimise lahendus ning Tallinna Vesi keeldub lepingu esemeks olevale hoonele ehitusluba andmast enne, kui teisele kinnistule projekteeritakse ja ehitatakse välja tema jaoks sobilik lahendus. See nõudis mitme nädala pikkust lisauuringute vajadust ja ka lisaprojekteerimist, millega kõik osapooled nõustusid. Ehitusloa menetlemise protsess seiskus. Eelviidatu ei olnud ainus Kolmandast isikust sõltumatu takistus lepingu täitmisel:

Lepingu täitmisel uuendati ehitisregistri süsteemi ja see kukkus läbi. Nende tõrgete tõttu seiskus ehitusloa väljastamise protsess. Tegemist ei olnud lühiajalise rikkega, vaid see takistas märkuste tegemist ja nende likvideerimist mitu kuud (rikked esinesid 2022. aasta kevadel ja suvel). Kolmas isik ei vastuta riikliku registri toimivuse eest.

Tellijapoolne projektijuht keeldus teostamast projekti ekspertiisi ilma väljastatud ehitusloata, mis aga viibis Kolmandast isikust sõltumatutel põhjustel. Lepingulist õigust tellijal ekspertiisi taotlemisest keeldumiseks ei olnud. Ekspertiis oli üks lepingulistest etappidest, mis oli ühtlasi eelduseks projektdokumentatsiooni üleantuks lugemisele.

Lepingu kestel algas Venemaa täiemahuline agressioon Ukraina vastu. Kolmandal isikul polnud võimalik sellega pakkumuste esitamisel (12.04.2021) ega lepingu sõlmimisel (29.05.2021) arvestada.

Tegemist ei ole tagantjärele otsitud õigustustega lepingu mittetähtaegse täitmise kohta. Pakkuja kõrvaldamisel varasema rikkumise tõttu ei piisa vaid lepingu olulise tingimuse olulisest rikkumisest. Pakkuja varasem tegevus peab olema muutunud ta sedavõrd ebausaldusväärseks, et temaga hankelepingu sõlmimine oleks mõistlikust seisukohast vastuvõetamatu. Kolmas isik teostab tänasel päeval objektile ehitusjärelevalvet, st tellijal endal ei tekkinud kahtlust Kolmanda isiku usaldusväärsuses.

7.2.3. Keskuse lepingust taganes tellija osaliselt väidetavate puuduste kõrvaldamata jätmise tõttu. Tellija toob põhjuseks, et ehitustööde käigus ilmnemised puudused projekti konstruktsioonide osas. Puudused ei ole tingitud Kolmandast isikust, vaid tellija antud vigasest lähtematerjalist, puudulikust sisendi andmisest lepingu täitmisel ja tellijapoolsest koostööst. Kolmas isik on nendele asjaoludele viidanud ka hankepassis. RHR-ist nähtub, et Kolmas isik on rikkumise märke vaidlustanud.

Üheks riigihanke alusdokumendiks oli tellija poolt enne riigihanke alustamist tellitud hoone kandekonstruktsioonide ekspertiis, mille tulemusena leidis inseneribüroo, et hoone paekivist laotud välis- ja siseseinad ning vundament on heas seisus ja kandevõime on tagatud. Samuti oli hanke alusdokumendiks ja seega lepingu lahutamatuks lisaks oleva tehniline kirjelduse järgi tellija eesmärgiks säilitada ja eksponeerida paekivihooneid võimalikult autentsel kujul. Projektibüroo OÜ oli kohustatud nendest dokumentidest projekteerimisel lähtuma. Hiljem selgus, et ekspertiis oli vigane. Samuti jõuti järelduseni, et ehitusprojektis toodud lahendused ja projekti maht on piisavad ning vastavad kehtivatele nõuetele või on ekspertiisi käigus antud tagasiside põhjal viidud nõuetega vastavusse. Ligi aasta pärast projekti vastuvõtmist muutis

tellija lähteülesannet selliselt, et algse konstruksioonide projekti lahendusega ei saanud ehitusega jätkata. Tellija nõudis Kolmandalt isikult nii I kui II korruse projekti ümbertegemist, andes mõne päeva pikkuseid tähtaegasid. Vahepeal oli tellija I korruse projekti tellinud teiselt isikult, kuigi Kolmas isik oli sellega juba tööle hakanud. Seda teise isiku koostatud projektdokumentatsiooni vajanuks seejärel Kolmas isik, et projekteerida II korrus. Tellija keeldus dokumentatsiooni jagamast. Tellija ei andnud Kolmandale isikule mõistlikku võimalust väidetavate puuduste kõrvaldamiseks, mis olid tekkinud tellija enda vigastest lähteandmetest. Arvestades, et Kolmas isik oli üks ettevõtja kümnest ning tellija andis puudulikku sisendit ning tegi puudulikult Kolmanda isikuga koostööd, ei saa rikkumist pidada oluliseks.

7.2.4. Veekeskuse lepingu täitmisel määrati leppetrahv lepingu täitmise tähtpäeva ületamise eest. See viivitus ei olnud tingitud Kolmandast isikust.

Nagu otsuse p-ist 8 nähtub, tekkis viivitus üksnes basseinitehnika projekteerimise osas. Esmane versioon projektist anti üle tähtaegselt. Tellijapoolne ekspertiis viibis 30 päeva ja ilmnes, et basseinitehnoloogias esinevad puudused. Ülejäänud osad said õigeaegselt üle antud.

Rikkumist ei saa lugeda oluliseks, kuna Kolmas isik ei saanud kõrvalise eksperdi kasutamist tellija soovitusel mõjutada ega lepingu sõlmimise ajal sellega arvestada. Samuti ei ole lepingu rikkumine oluline seetõttu, et puudutas üksnes väikest osa tehtavatest töödest. Kolmas isik ei ole lepingu olulist tingimust oluliselt rikkunud ja viivituse tõttu ei kaotanud ta tellija usaldusväarsust.

7.2.5. Ainuüksi RHR-i andmetel on Kolmas isik sõlminud viimase kuue aasta jooksul 119 hanke- ja raamlepingut. Nendest ainult nelja puhul on lisatud rikkumise märke, millest üks on tänaseks aegunud. Arvestades Kolmanda isiku pikaaegset kogemust ja lepingute arvu, milles ei ole esitatud pretensioone, ei saa Kolmanda isiku usaldusväarsus tervikuna olla kahtluse all.

7.3. Kolmas isik ei ole esitanud hankepassis valeandmeid.

7.4. Kolmas isik esitas 03.07.2025 täiendava seisukoha.

7.4.1. Hankija on Otsust kaalunud. Hankija ei ole kohustatud põhjendama ettevõtja kõrvaldamata jätmist samas ulatuses kui kõrvaldamist ja Hankijal on õigus Otsust vaidlustusmenetluses täiendavalt põhjendada. Hankija on esitanud vaidlustusmenetluses põhjendused, millest ta Otsuse tegemisel lähtus.

7.4.2. Kolmandal isikul ei esine kõrvaldamise alust. Vaidlustaja pole Kolmandale isikule vastu vaieldud Sotsiaalmajutusüksuse lepingu ja Veekeskuse lepingu osas, milles lepingute täitmine viibis Kolmandast isikust sõltumatutel asjaoludel. Vaidlustaja väited Keskuse lepingu kohta ei vasta tõele.

7.4.1.1. Vaidlustaja väitel oli Kolmas isik kohustatud teostama lepingu täitmiseks vajalikud uuringud ja ekspertiisid. Vaidlustaja jätab tähelepanuta, et tehniline kirjelduse p-i 3 järgi oli Kolmas isik kohustatud säilitama algse paekivi hoone. 2. korrus tuli ehitada katuse tõstmise teel. Alles hiljem selgus, et hoone paekivist laotud välis- ja siseseinad ning vundament ei võimalda 2. korrust kanda.

7.4.1.2. Vaidlustaja kahtlus, et ebamõistlikult lühikeste tähtaegade andmine tellija poolt ei ole usutav ja nõuet pole vaidlustatud, on alusetu.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Kolmanda isiku kõrvaldamise otsus sisaldub Otsuse p-is 7 ja on järgmine:

9 (13)

Kõrvaldamise aluste kontroll on teostatud Projektibüroo OÜ puhul RHR kaudu. Kõrvaldamise alused ei ole tuvastatud.

Puudub sisuline vaidlus, et Kolmanda isiku kohta on RHR-is kolm märget eelnevalt sõlmitud hankelepingute tingimuste rikkumise kohta, mis jäävad RHS § 95 lg-s 5 sätestatud ajavahemikku. Kolmas isik on vastavad rikkumised hankepassis ära kirjeldanud, mistõttu valeandmete esitamise vaidlust tekkida ei saa.

RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks ei ole faktiline koosseis täidetud juba siis, kui RHR-i on esitatud teave hankelepingu rikkumise kohta.

8.1. Kolmanda isiku kõrvaldamine või kõrvaldamata jätmise rikkumiste olemasolul toimub kaalutlusõiguse alusel. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et olukorras, kus RHR-ist on eelnevalt sõlmitud hankelepingute rikkumised tuvastatavad, oleks hankija kaalutlusotsusega tegemist nii negatiivse otsuse korral (rikkumine täidab RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu, pakkuja ei ole hankija hinnangul enam usaldusväärne ja pakkuja otsustatakse kõrvaldada) kui ka soodustava otsuse korral (rikkumine ei täida konkreetsetel asjaoludel hankija hinnangul RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu, millisel juhul tehakse otsus kõrvaldamise aluste puudumise kohta pakkujal, või ei ole pakkuja kaotanud hankija hinnangul usaldusväärset vaatamata sellele, millisel juhul tehakse otsus pakkuja kõrvaldamata jätmise kohta). RHS § 98 lg 4 p 8 paneb hankijale kohustuse hinnata hankelepingu(te) rikkumise asjaolusid.

8.2. Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga, et olukorras, kus RHR-ist nähtub kolme riigihanke kohta hankelepingu tingimuse rikkumise märke, mille *tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või maksutud leppetrahvi*, ei saanud Hankija lakooniliselt RHR-ile viidates lugeda kõrvaldamise aluste kontrolli teostatuks, kuna fakt on see, RHR-ist on rikkumised nähtavad ja otsus, et kõrvaldamise alused vaatamata sellele puuduvad, eeldab iga RHR-ist tuvastava rikkumise kohta Hankija hinnangut vähemalt sellele, miks pole tema arvates ühegi konkreetse rikkumise korral tegemist olulise tingimuse olulise või pideva rikkumisega või miks Hankija leiab vaatamata sellele, et pakkuja ei ole usaldusväärset Hankija silmis minetanud. Tegemist ei ole nn tavapärase Kolmandat isikut soodustava otsusega, mida Hankija ei peagi eriliselt põhjendama, kuna selle otsuse sisulise õiguse kontroll ei ole teostatav viisil vastab/ei vasta, millise olukorraga oleks võinud tegemist olla nt juhul, kui Hankija RHR-ist ühtegi rikkumist ei oleks saanud tuvastada, ja eeldab vähemalt Hankija asjakohaseid kaalutlusi RHR-ist nähtavate rikkumiste/tingimuste väheolulisusele või Kolmanda isiku jätkuva usaldusväärsele vaatamata hankelepingu(te) oluliste tingimuste olulisele või pidevale rikkumisele. Selliseid hinnanguid Hankija kõikide RHR-is nähtavate lepingurikkumiste kohta Otsuses esitanud ei ole.

8.3. Vaidlustuskomisjon kohtuvälise vaidluste lahendamise organina ei saa hakata ise teostama seadusega haldusorganile antud kaalutlusõigust, vaid üksnes kontrollida kaalutluse teostamise õiguspärasust. Seega vaidlustuse sisuline lahendamine on antud juhul võimalik juhul, kui Otsuse õiguspärasuse kontrollimiseks vajalikud põhjendused otsuses sisalduvad või on põhjenduste puudumine Otsuses vaidlustusmenetluses esitatavate põhjendustega ületatav.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et isegi kui lubada Hankijal esmakordselt esitada oma põhjendused vaidlustusmenetluses, tuleb selgelt eristada Hankija põhjendusi Kolmanda isiku omadest, kuna Kolmas isik ei saa ühelgi juhul asuda vaidlustusmenetlusest põhjendama Hankija kaalutlusotsust iseseisvalt asjaoludega, mida Hankija ei ole Otsuse tegemisel kontrollinud ega hinnanud Otsusest ega vaidlustusmenetluses esitatud kaalutlustest nähtuvalt.

Euroopa Üldkohus on 04.07.2017 otsuse T-392/15 p-ides 73 ja 74 märkinud, et *põhjendamiskohustust määratletakse selle kohustuse eesmärgi järgi, milleks on võimaldada huvitatud isikutel oma õigusi kaitsta ja kohtul kontrolli teostada. [...] Sellest järeldub, et küsimust, kas põhjendamiskohustust on järgitud tuleb hinnata lähtudes teabest, mis oli hageja käsutuses hetkel, kui ta esitas oma hagi [...]. Põhjendusi ei saa esitada esimest korda alles hiljem kohtule. Vaid erandlikel asjaoludel võib olla põhjendatud, et kohus võtab arvesse*

menetluse käigus esitatud asjaolud [---]. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et erandlikult võib lubada täiendavate põhjenduste esitamist vaidlustusmenetluses olukorras, kus põhjendatud kahtlust selles, kas Hankija tegelikult ka nendest kaalutlustest lähtus, ei ole. Vaidlustuskomisjon märgib, et Hankija on korduvalt viidanud Kolmanda isiku poolt hankepassis esitatud selgitustele rikkumiste kohta, kuid Kolmas isik sai hankepassis kirjeldada vaid rikkumisi, kuid neile hinnangu andmine on Hankija pädevuses ja Kolmas isik ei saanud seda anda hankepassis Hankija eest.

8.3.1. Antud juhul on Hankija Veekeskuse lepingu kohta märkinud, et rikkumist on analüüsitud Kolmanda isiku kvalifitseerimise otsuse juures ja menetlusökonomilistel põhjustel ei pidanud ta vajalikuks neid Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsuse juures korrata. Seega vaidlustuskomisjon peab usutavaks, et Hankija ei jätnud Veekeskuse lepingu rikkumist tähelepanuta ja on sellele mingil ajahetkel hinnangu tõepoolest ka andnud.

8.3.1.1. Jättes tähelepanuta, mida Hankija tellija käest küsis ja millise vastuse tellijalt sai (lepingu rikkumist puudutavad vaid küsimus/vastus nr 1 ja 7) ning viited kohtuotsusele ja seal sisalduvatele juhistele, mida hankija peaks tegema, sisaldub Otsuse p-is 8 sisuliselt vaid üks lõik Hankija enda põhjendusi rikkumise kohta: *[---] viidatud lepingu teostamisel ei esinenud olulised lepingu rikkumised (tähtaja ületamine puudutas vaid basseinitehnika projekteerimise osa) ning rikkumine ei ole oluline ja pidev ning seda, et töö tellija on väga rahul Projektibüroo OÜ-u poolt teostatud tööga, siis leiab hankija, et käesoleval juhul tegemist ei ole varasema lepingu olulise rikkumisega ning esine pakkuja kõrvaldamise alused.*

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et arvestades asjaolu, et RHR-ist nähtuvalt pidi olema lepingu täitmise tähtaeg 26.09.2023-26.05.2024, so 8 kuud, kuid oli 16.09.2024, so ca 4 kuud e pool esialgsest tähtajast pikem, ei ole otsusest mõistetav, miks Hankija pidas tähtaja rikkumist ebaoluliseks. Otsusest ei nähtu ka midagi selle kohta, milline oli basseinitehnika projekteerimistööde osakaal projekteerimistöödest ja miks see osa töödest ei ole oluline olukorras, kus seetõttu viibis lepingu täitmine tervikuna. Seetõttu ei ole võimalik aru saada, millel põhineb Hankija hinnang rikkumise (tähtaega ületati) olulisusele mh selle kaudu, et *tähtaja ületamine puudutas vaid basseinitehnika projekteerimise osa*. Hankija ei ole esitanud mingeid omapoolseid põhjendusi seonduvalt basseinitehnoloogiga.

8.1.3.1.2. Seda, et halduse diskretsiooniotsuste kohtulik kontroll on piiratud, on korduvalt sedastanud ka Riigikohus ja vaidlustuskomisjon kontrollib üksnes seda, ega kaalutusotsus tegemisel ei esinenud menetlus- ja vormivigu, mis võisid mõjutada sisulist otsustamist. Antud juhul ei ole Hankija kaalutlused ei Otsuses ega vaidlustusmenetluses esitatud viisil, et sellest oleks võimalik aru saada, miks pidas Hankija Veekeskuse riigihanke lepingu rikkumist Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsuse tegemisel ebaoluliseks. Ebapiisav hinnang rikkumisele võis antud juhul viia kaalutusveani (mida vaidlustuskomisjon kontrolli puudulikkuse tuvastamisel ei väida).

8.3.2. Selleks, et Hankija Otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks oleks õige, ei tohi üles jääda kahtlusi ühegi eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulise tingimuse olulises rikkumises ja ainuüksi Veekeskuse lepingu rikkumise ebapiisav kaalutlemine toob antud juhul kaasa Otsuse kehtetuks tunnistamise RHS 95 lg 4 p-i 8 ja § 3 p-i 1 alusel.

Veelgi enam - ebaõige ja asjakohatu on Hankija väide, et kõige olulisemaks rikkumiseks oli Hankija jaoks *referentslepingu täitmisega seotud rikkumine, mis tõi kaasa lepingu lõpetamise taganemise kaudu [---]*, mis Hankija väitel on põhjendatud piisavalt: *nii RHR andmete kui ka kolmanda isiku enda esitatud teabe kohaselt on nimetatud lepingu lõpetamine vaidlustatud [---], mistõttu ei saa Hankija kõnealust rikkumist lõplikult arvesse võtta*. Referentslepinguks on Kolmanda isiku hankepassis *Projekteerimistööde peatöövõtu korras Haapsalu veekeskuse rekonstrueerimine ja laiendamine [---]*, so Veekeskuse leping, milles rakendati leppetrahvi tähtaja ületamise eest ja mille üle vaidluse puudumise kinnitust on Hankija otsuse p-is 8

(küsimused/vastused p 7) tsiteerinud. Taganemine aga toimus Keskuse lepingust.

8.3.3. Täiendavalt peab vaidlustuskomisjon vajalikuks märkida, et:

- Sotsiaalmajutusüksuse lepingu kohta ei leia Otsusest mingeid kontrollijälgi, sh ei ole Hankija Kolmandalt isikult ega tööde tellijalt midagi sellekohast küsinud.

Hankija vaidlustusmenetluses esitatud põhjendused (rikkumised leidsid aset juba kolm aastat tagasi; tegemist on rikkumisega, mis ei puuduta otseselt projekti koostamist; arvestades, et tegemist on mitu aastat tagasi aset leidnud juhtumiga, ei anna antud asjaolu alust eeldada, et Kolmas isik poleks suuteline täitma käesolevat hanget; kuna Kolmanda isiku viimase kolme aasta keskmine käive on olnud 3 107 169 eurot aastas, ei ole Sotsiaalmajutusüksuse lepingu maksumus võrreldes Kolmanda isiku keskmise aastakäibega märkimisväärne) ja Kolmanda isiku põhjendused (lepingu tähtaegne täitmine ei osutunud võimalikuks Kolmandast isikust sõltumatutest asjaoludest - Tallinna Vee tegevus, ehitusregistri probleemid, Vene-Ukraina sõda) ei lange isegi sisult kokku, st asjaolud, mida Hankija on väidetavalt arvestanud ja asjaolud, mis Kolmanda isiku arvates tegelikult põhjendavad rikkumise ebaolulisust, ei ole isegi sisult samad. Samal ajal, kui Kolmas isik süveneb küsimusse rikkumiste olulisusest, piirdub Hankija nende rikkumiste korral vaid paljasõnalise väitega, et need on vanad juhtumid ja pole alust eeldada, et Riigihankes juhtuks sama. Miks Hankija seda arvab, ei ole jälgitav. Samuti nõustub vaidlustuskomisjon Vaidlustajaga, et Kolmanda isiku käibenumber ei näita midagi selle kohta, kas konkreetse lepingu rikkumised olid olulised või mitte. Selles Riigihankes on Kolmanda isiku pakkumus samas suurusjärgus (195 000 eurot) ja kui Hankija arvates ei olnud 194 900 eurose lepingu rikkumine Kolmanda isiku käibe juures märkimisväärne (oluline), siis näib Hankija juba ette aktsepteerivat seda, et ka Riigihankes sõlmitava lepingu rikkumine ei oleks märkimisväärne.

Vaidlustuskomisjon kordab veel kord, et Kolmanda isiku vaidlustusmenetluses esitatud põhjendused, mis täielikult erinevad sisult ja rõhuasetuselt Hankija põhjendustest, ei saa kuidagi olla need põhjendused, millest Hankija saaks olla Otsuse tegemisel lähtunud ja vaidlustuskomisjon nende alusel Hankija Otsuse õiguspärasust ei kontrolli.

- Hankija väidab vaidlustusmenetluses, et on analüüsinud Keskuse lepingust taganemist ja on leidnud, et kuna RHR-i kohaselt on lepingust taganemine vaidlustatud, siis *vaidluse tõttu ei võtnud Hankija seda rikkumist arvesse*. Hankija on küll vastuses vaidlustusele märkinud, et *selle rikkumise kohta esitas projekteerimistööde tellija (Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid SA) selgituse* [---], kuid RHR-ist ei nähtu sellise selgituse küsimine, samuti ei nähtu Otsusest ega ühestki muust Riigihankes koostatud dokumendist, et Hankija oleks rikkumiste osas mingisugusegi asjakohase analüüsi läbi viinud, veelgi enam – Hankija on vaidlustusmenetluses ilmselgelt ajanud segi otsusest nähtava kontrolli referentsobjekti üle (Veekeskuse leping) ja väidetava analüüsi Keskuse lepingu rikkumise üle (vt ka p 8.3.2). Isegi kui Hankija oleks sellise analüüsi läbi viinud, ei saanud Hankija asuda lõpptulemusel seisukohale, et ta distantseerib ennast rikkumise (selle olulisuse) hindamisest täielikult ja seda rikkumist üldse arvesse ei võta. Selline seisukoht on vastuolus Euroopa Kohtu otsusega C-41/18 (nt p 28: *selle hindamine, kas ettevõtja tuleb hankemenetluses osalemisest kõrvale jätta, ei ole mitte liikmesriigi kohtu, vaid hankija pädevuses*), aga ka Riigikohtu otsuses 3-21-1733 väljendatud seisukohaga. Seega Keskuse lepingu rikkumistele igasuguse hinnangu andmata jätmine (rikkumisega arvestamata jätmine) põhjusel, et pooled vaidlevad rikkumiste üle, on iseenesest kaalutlusviga. Kuna Hankija ei ole mingeid sisulisi hinnanguid rikkumistele andnud, ei saa vaidlustuskomisjon asuda kaalutlema rikkumiste olulisust või usaldusväärsuse võimalikku kadu Hankija asemel.

8.4. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija Otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks on kaalutlusvigadega (Hankija ei ole asjakohaseid kaalutlusi kõikide rikkumiste kohta esitanud ka vaidlustusmenetluses), seetõttu vastuolus RHS § 3 p-iga 1 läbipaistmatu ja kontrollimatu ning tuleb tunnistada kehtetuks.

9. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus rahuldatakse RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel, kuulub vaidlustusmenetluse kulude jaotamisel kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

9.1. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude hüvitamiseks summas 2175 eurot (käibemaksuta) 14,5 tunni õigusteenuse osutamise eest tunnihinnaga 150 eurot käibemaksuta. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et esitatud menetluskulud on vajalikud ning põhjendatud ja tuleb Hankijalt tuleb välja mõista. Lisaks mõistab vaidlustuskomisjon Hankijalt Vaidlustajale välja tema poolt vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõivu 1280 eurot.

9.2. Hankija ja Kolmanda isiku kulud jäävad nende enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Angelika Timusk